

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ק"ג 48098-05-12

לפני:**כב' השופטת עידית איצקוביץ****נציג ציבור (עובדים) מר אלכס לוינ****נציג ציבור (מעסיקים) מר יגאל ליבר****התובעת****ענת משען
ע"י ב"כ עו"ד מרטין אנגל**

-

הנתבעות

1. **מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ**
ע"י ב"כ עו"ד אורן מילדוורט
2. **התעשייה הצבאית לישראל בע"מ**
ע"י ב"כ עו"ד רועי פוליאק ועו"ד איל בריק
3. **מדינת ישראל – משרד האוצר**
ע"י ב"כ עו"ד איריס גלילי יולזרי

חקיקה שאוזכרה :

[חוק שירות המדינה \(גימלאות\) \[נוסח משולב\], תש"ל-1970: \(סע\) 39 ז'\)](#)[חוק הגנת השכר, תשי"ח-1958: \(סע\) 19, 19א', א\(ד\)](#)[תקנות הגנת השכר \(פרטים ומסירת הודעות\), תשל"ו-1976: \(סע\) 3 ב'\)](#)**פסק דין**

1. התביעה שלפנינו הוגשה על ידי מר עזרא משען ז"ל (להלן: "המנוח") כנגד מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (להלן: "מבטחים") והתעשייה הצבאית לישראל בע"מ (להלן: "תעש" או "החברה"). בדיון מיום 17.10.2012 הוחלט על צירוף המדינה - משרד האוצר (להלן: "המדינה") כנתבעת נוספת.

במהלך הדיון ועקב פטירתו של המנוח הודיעה אלמנתו - גבי ענת משען, לבית הדין כי היא היורשת הבלעדית של המנוח, וכי היא מעוניינת להמשיך בהליך. לפיכך הגישה גבי משען (להלן: "התובעת") כתב תביעה מתוקן.

התובעת עתרה להפרשים כספיים המגיעים לה מהנתבעות בגין השוואת תנאי פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת (ובהתאם לקצבת השאירים), בגין דמי גמולים שהופרשו לזכות המנוח לקרן מקפת ולא הושבו לו על ידי מבטחים (רכיב שנמחק בהמשך לאחר ששולם), ובגין מענק שנים עודפות.

2. רקע עובדתי

- א. המנוח הועסק בתעש בעת שהיתה יחידת סמך של משרד הביטחון מיום 1.5.1962 עד ליום 31.10.1990.
- ב. בתקופה זו היה המנוח עובד מדינה וזכויותיו לפנסיה הוסדרו לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) התש"ל-1970 (להלן: "חוק הגמלאות").
- ג. בשנת 1990 הפכה תעש לחברה ממשלתית. המנוח הועסק כעובד תעש שנה ועשרה חודשים.
- ד. זכויותיהם של העובדים שהועברו לתעש הוסדרו באופן נפרד. זכאותם לפנסיה של עובדי יחידת הסמך שהיו עובדי מדינה הוסדרה בחוק הגמלאות. יתר העובדים כונו "עובדי הסכם" והפנסיה שלהם הוסדרה במבטחים.
- ה. ביום 1.9.1993 פוטר המנוח במסלול פרישה מוקדמת בהיותו בן 52 וקיבל גמלת פרישה מוקדמת בשיעור 70%.
- ו. לאחר פרישתו המוקדמת הועסק המנוח במספר מקומות עבודה כגון עיריית קריית אונו והמשיך לצבור זכויות פנסיוניות. בתקופה זו הופרשו עבורו דמי גמולים נוספים ממקומות עבודתו לקרן מקפת וזאת עד ליום 31.8.2011.
- ז. בשנת 2003, קרי, טרם פרישת המנוח, נכנס לתוקף התקנון האחיד של מבטחים.
- ח. ביום 1.11.2007 הגיע המנוח לגיל זקנה והחל לקבל פנסיית זקנה ממבטחים.
- ט. המנוח נפטר לאחר הגשת התביעה, ביום 7.11.2012.
- י. מבטחים השיבה למנוח דמי גמולים על התקופה שבין 8/2011 ל-11/2007 - על פי תקנה 7(ב) לתקנון האחיד ביום 14.1.2013 בהמחאה בסך 51,079.51 ש"ח.

3. התשתית ההסכמית לתביעה

התובעת הפנתה למספר הסכמים המבססים, לשיטתה, את זכאותה כמפורט להלן:

- א. הסכם קיבוצי מיוחד בדבר זכויות הפנסיה של 'עובדי מדינה' המועברים לחברת התעשייה הצבאית לישראל בע"מ (תעש) הסכם א' מיום 31.10.1990. הצדדים להסכם זה הם מדינת ישראל, תעש, ההסתדרות הכללית וארגון עובדי תעש ומבטחים (להלן: "הסכם א").

- ב. הסכם בדבר זכויות הפנסיה במבטחים של 'עובדי מדינה' המועברים לתעשייה הצבאית בישראל בע"מ, תעש (הסכם ג') מיום 31.10.1990 אשר הצדדים לו הם תעש, ההסתדרות הכללית וארגון עובדי תעש ומבטחים (להלן: "**הסכם ג'**").
- ג. הסכם קיבוצי מיוחד מיום 29.3.1993 בין תעש לבין ההסתדרות וארגון עובדי תעש (להלן: "**הסכם 1993**").
- ההסכם כולל נספח ב' שכותרתו "תנאים לעובדי מדינה לשעבר שיפוטרו במסלול יציאה מוקדמת לגמלאות" (להלן: "**נספח ב' להסכם 93 שעניינו עובדי מדינה**").
- ההסכם כולל נספח ג' שכותרתו "תנאים לעובדי הסכם שיפוטרו במסלול יציאה מוקדמת לגמלאות" (להלן: "**נספח ג' להסכם 93 שעניינו עובדי הסכם**").
- ד. הסכם קיבוצי מיוחד מיום 22.3.1995 בין תעש לבין ההסתדרות וארגון עובדי תעש (להלן: "**הסכם 1995**").
- גם הסכם זה כלל נספח ב' שכותרתו "תנאים לעובדי מדינה לשעבר שיפוטרו במסלול יציאה מוקדמת לגמלאות" (להלן: "**נספח ב' להסכם 95**").
- ההסכם כולל נספח ג' שכותרתו "תנאים לעובדי הסכם שיפוטרו במסלול יציאה מוקדמת לגמלאות" (להלן: "**נספח ג' להסכם 95**").
- ה. הסכם מיום 22.3.1995 בין תעש, מבטחים וארגון עובדי תעש שעניינו רכישת ה"תוספת" קרי, ה"סכום השקלי" (להלן: "**התוספת השקלית**") שרכשה תעש עבור פורשיה (להלן: "**הסכם 95 בדבר רכישת התוספת השקלית**").
- ו. הסכם מיום 10.2.2003 בין תעש, הסתדרות העובדים וארגון עובדי תעש ומבטחים שעניינו הסדרת תשלום הפנסיה המוקדמת לעובדי החברה. להסכם זה שני נוסחים: עבור עובדי הסכם ועבור עובדי מדינה לשעבר. (להלן ולשם הנוחות: "**הסכם 2003**").
- ז. הסכם קיבוצי מיוחד מיום 31.12.2004 בין תעש, ההסתדרות וארגון עובדי תעש (להלן: "**הסכם 2004**").
- ח. נציין כי התובעת הזכירה גם הסכמים משנים 1999, 2000 ו-2002 אך אלה לא הוצגו לפנינו.

4. תמצית טענות התובעת

לטענת התובעת, מבטחים ותעש הפרו ביחד ולחוד התחייבויותיהן להשוואת פנסיית הזקנה של המנוח לגמלה שקיבל מתעש בשל פרישתו המוקדמת. ההתחייבות נלמדת מכוח שורה של הסכמים קיבוציים. על כן זכאים התובעים – המנוח ולאחריו התובעת להפרשים הכספיים.

לגבי מבטחים טוענת התובעת כי הפרה את חובתה לפי [סעיף 19 לחוק הגנת השכר](#), תשי"ח-1958 (להלן: "**חוק הגנת השכר**") לפיו על קופת הגמל לשלם לתובע את הגמלה שהגיעה לו על פי הוראות ההסכמים הקיבוציים ותקנון הקרן.

כן טוענת התובעת כי המנוח זכאי לתשלום חלקה של המדינה בגין מענק שנים עודפות במועד הפרישה, 1.11.2007.

5. תמצית טענות מבטחים

המנוח פרש בספטמבר 1993 ולפיכך חלות עליו הוראות ההסכם הקיבוצי מיום 29.3.1993 אשר מבטחים לא היתה צד לו. כל ההסכמים שנחתמו לאחר יציאתו של המנוח לפרישה מוקדמת אינם רלבנטיים לגביו מאחר שאינם בעלי תחולה רטרואקטיבית וממילא מכפיפים עצמם לתקנון קרן הפנסיה. התובעת אינה זכאית לקבל ממבטחים סכומים עודפים על הסכומים המחושבים לו בהתאם להוראות התקנון האחיד. מבטחים מחויבת רק לפי תקנון קרן הפנסיה וכל הסכם לבר-תקנוני אליו מפנה התובעת המעניק זכויות העולות על הזכויות התקנוניות באופן המפלה את יתר מבטחים לרעה, דינו בטלות. לענין מחויבות מבטחים לפי [חוק הגנת השכר](#) הרי שהוראות אלה אינן רלבנטיות שכן אין פער בין קצבתו המוקדמת של המנוח לבין קצבת הזקנה וממילא ההוראות אליהן מפנה התובעת נוגעות לנסיבות שלא מתקיימות בענייננו. אשר למענק שנים עודפות – מבטחים שילמה את חלקה בתשלום קצבת 01/2012 ואינה חבה לתובעת דבר.

6. תמצית טענות תעש

לטענת תעש דינה של התביעה להידחות מחמת התיישנות מאחר שהסכומים הנדרשים על ידי התובעת היו צריכים להשתלם עם פרישת המנוח בשנת 1993. המנוח פוטר במסלול של פנסיה מוקדמת לעובדי מדינה ובהתאם מלאה תעש את כל חובותיה ביחס לזכויותיו עם פרישתו המוקדמת. זאת לרבות השתתפותה בפנסיה המוקדמת וגם בפנסיית הזקנה – אז רכשה את ערכן המהוון של הזכויות שבאחריותה – התוספת השקלית – בתשלום חד פעמי ובכך הסתיימה מחויבותה. פנסיית הזקנה של המנוח אינה נמוכה מהפנסיה המוקדמת שלו. ההסכמים אליהם מפנה התובעת אינם חלים על המנוח וממילא אף אינם תומכים בטענות התביעה. חשוב עוד לציין כי תעש סבורה שהתביעה מנוגדת לפסיקה מפורשת שניתנה על ידי בית המשפט העליון ובית הדין הארצי לעבודה בעניין רייף (ע"ע 49651-01-11 התעשייה הצבאית לישראל בע"מ - סוניה רייף ואח'), 30.10.2011 ובג"ץ 1309/12 סוניה רייף ואח' נ' התעשייה הצבאית לישראל בע"מ, 9.5.2013, לעיל ולהלן: "ענין רייף" ובעניין אהובים (ע"ע 11240-10-13 יעקב אהובים - התעשייה הצבאית לישראל בע"מ (תעש), 19.5.2015, לעיל ולהלן: "ענין אהובים").

אשר לתביעה למענק שנים עודפות – תעש אינה בעלת הדין הנדרשת.

7. תמצית טענות המדינה

לטענת המדינה יש לדחות את התביעה על הסף בשל התיישנות, השתק ושיהוי. לענין השוואת פנסיית הזקנה לפנסייה המוקדמת – לתובעים אין עילה כנגד המדינה והיא איננה בעלת הדין הנדרשת. אשר למענק שנים עודפות – המדינה לא היתה צד להסכם קיבוצי רלבנטי למנוח המקנה לו זכות למענק זה. לפיכך חבות המדינה תיבחן בהתאם לכללים הנהוגים במדינה, ובנוגע לחלקה היחסי של המדינה במענק. לגופו של ענין המנוח לא זכאי מהמדינה למענק שנים עודפות מאחר שאינו עונה על התנאים הקבועים בחוק הגמלאות.

8. ראיות שהוגשו ונשמעו

מטעם התובעת הוגשו תצהירי עדות ראשית התובעת - אלמנת המנוח, חוות דעת של היועץ הפנסיוני מר דן שפרינצק (להלן: "מר שפרינצק"), וכן מר יעקב פומפן - יו"ר ועד המהנדסים בתעש (להלן: "מר פומפן"). הללו נחקרו על תצהיריהם למעט התובעת לגביה ויתרו הצדדים על החקירה.

מטעם תעש הגישו תצהירי עדות ראשית ונחקרו על תצהיריהם עו"ד שמואל קאופמן - לשעבר סמנכ"ל משאבי אנוש בתעש (להלן: "עו"ד קאופמן"), מר יורם חזן - סגן מנהל אגף משאבי אנוש ומנהל תחום שכר גמלאות ומערכות מידע בתעש (להלן: "מר חזן"). מטעם מבטחים הגישה תצהיר עדות ראשית ונחקרה על תצהירה גב' אסנת שושני - מנהלת מחלקת מידע בחטיבת הפנסיה בקרנות הפנסיה הוותיקות אשר מבטחים כלולה בהן (להלן: "גב' שושני").

מטעם המדינה הגישו תצהירי עדות ראשית ונחקרו עליהם גב' אירית צייגר - מנהלת תחום שכר וגמלאות במנהלת הגמלאות במשרד האוצר (להלן: "גב' צייגר").

9. טענות סף בדבר התיישנות, שיהוי והשתק

מאחר שהמנוח פוטר מעבודתו במסלול של פרישה מוקדמת בספטמבר 1993 העלו תעש והמדינה טענות של התיישנות ושיהוי. על כך השיבה התובעת כי לא חלה התיישנות שכן מסיבות שלא היו תלויות בתובעת ובמנוח הם לא יכולים היו לדעת על קיומו של הסכם 2004 ממנו נולדה עילת התביעה הקונקרטי. מיום 13.7.2005 - מועד קליטת הסכם 2004 באתר התמ"ת (דאז) ועד הגשת התביעה ביום 24.5.2012 לא חלפו 7 שנים לכן לשיטת התובעים התביעה לא התיישנה. כמו כן לא מתקיים השתק שכן עילת התביעה כאן מתבססת גם על הסכם 2004 – עובדה המבדילה את נסיבות המקרה מאלה שהוכרעו בבית המשפט העליון ובית הדין הארצי לעבודה.

אין אנו מקבלים את טענת התובעים לפיה הנתבעות "הסתירו" את קיומו של הסכם 2004 או שנמנע מהם לדעת על קיומו של הסכם זה. ההסכמים הקיבוציים הם בבחינת דין הנגיש

לציבור, והוראותיהם מפורסמות. לפיכך אין בסיס לטענה בדבר הסתרת תוכנם של ההסכמים הקיבוציים מהתובעים.
זאת ועוד, הטענה בדבר חוסר יכולת להיוודע להסכם 2004 לא נתמכה בתצהיר כדבעי.

אף על פי כן איננו סבורים שחלה התיישנות מהסיבה הפשוטה שהמנוח החל לקבל קצבת זקנה רק מיום 1.11.2007. עילת התביעה, על פי כתב התביעה, היא הפרת התחייבותה של תעש להבטיח שפנסיית הזקנה של המנוח לא תקטן מהפנסיה המוקדמת. ההפרה הנטענת החלה עם הגיעו של המנוח לגיל הפרישה. מועד זה הוא המועד הקובע לחישוב תקופת ההתיישנות ומאחר שהתביעה הוגשה במאי 2012 הרי שתקופה זו לא חלפה.

אשר לתביעה למענק שנים עודפות – יש להודות שסביב עילה זו קיים ערפל מסוים בכל הנוגע למועד היווצרותה. אולם לנוכח אופי טענות התביעה וכן בשל העובדה שחלקה של מבטחים במענק שולם רק בחודש 01/2012 כך שנותר רק חלקה של המדינה – הרי שגם בנוגע לרכיב זה של התביעה איננו סבורים שחלה התיישנות.

לענין הטענה בדבר השתק - פסקי הדין ריף ואהובים ניתנו רק לאחר הגשת התביעה. לא הועלו בפרשות אלה טענות המבוססות על הסכם 2004 ונחה דעתנו כי אין לסגור את דלתו של בית הדין בפני התובעת על בסיס טענה זו וכי יש לדון בתביעתה לגופו של ענין.

10. התביעה להשוואת פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת וחובת תעש להשלמת פערים בין הקצבאות.

א. גרסת התובעת

לגרסת התובעת קיים פער בין הפנסיה המוקדמת לפנסיית הזקנה של המנוח בסך 1,543 ש"ח לכל חודש, ובסך 941 ש"ח בפנסיית השאירים של אלמנת המנוח. פער זה הגיע לסך של 120,347 ₪ והוא נגרם כתוצאה מהפרת הנתבעים את התחייבויותיהם לפי ההסכמים שיוזכרו להלן.

כאשר המנוח פרש לפנסיה במבטחים, הוגדלה הפנסיה שלו אך במעט בשל הצירוף עם הזכויות הנובעות מקרן מקפת. התוספת קטנה מאוד לעומת זו שהייתה מתקבלת אילו הוספו הזכויות ממקפת כפי שהן לקצבה בשיעור קצבת הפרישה המוקדמת של המנוח מתעש ומהמדינה. לשיטת התובעת מעסיק חייב לעמוד בהתחייבויותיו החוזיות גם אם חלו שינויים בתקנון קרן הפנסיה.

המדינה ותעש התחייבו כלפי הפרשים מתעש בהסכמי 93, 95, 2000, 2002, 2003 ו-2004 שהחל מהגעתם לגיל פרישה יקבלו פנסיה שלא תפחת מזו שבתקופה המוקדמת ואליה יתווספו הזכויות שרכשו בתקופת ההעסקה מחוץ לתעש. ההסכמים שלעיל צופים כולם פני עתיד ומטרתם לשכנע עובדים לצאת לפרישה מוקדמת תוך התחייבות שפנסיית הזקנה לא תפחת מהמוקדמת. התובעת הדגישה כי אינה טוענת ל"שתי פנסיות", קרי, פנסיות נפרדות לשתי תקופות (מוקדמת וזקנה) אלא פנסיה אחת שגודלה אינו משתנה אלא בהצמדה למדד.

יש לראות את כל ההסכמים לאורך השנים כמכלול החל על המנוח, גם אלה שנחתמו לאחר פרישתו ב-1993. מכלל ההסכמים, הן מלשונם והן מהנסיבות החיצוניות להם וכן אומד-דעת הצדדים, ניתן ללמוד שהכוונה והמטרה המוצהרת היו לשמור עבור כלל העובדים – עובדי מדינה ועובדי הסכם כאחד – שבמועד התגבשות הזכות לגמלאות של העובד (ולא במועד הפרישה המוקדמת) פנסיית הזקנה לא תקטן מהמוקדמת.

להוכחת התחייבות תעש להשוואת פנסיית הזקנה לזו המוקדמת ולהוספה אריתמטית של כל הזכויות הפנסיוניות שצבר העובד מחוץ לתעש מפנה התובעת להוראות שונות ובהן, בין היתר סעיף 2 לנספח ג' להסכם 93 שעניינו עובדי הסכם, נאמר:

"שיעור הגמלה המוקדמת יהיה השיעור המגיע לעובד בגין הזכויות שצבר במבטחים בכל תקופות עבודתו בתעש בלבד, לרבות התקופה שעד גיל הפרישה (65 בעובד, 60 לעובדת). בהגיע העובד לגיל הפרישה, תווספה לחישוב הפנסיה שיקבל ממבטחים כל זכויות הגמלה שצבר מחוץ לתעש ועפ"י תקנות מבטחים."

בסעיף 23 להסכם ג' נקבע שכל שינוי במבנה מבטחים ו/או בתקנות הקרן לא יפגע בזכויות החברה והעובדים המועברים.

בסעיף 7.1 להסכם 2003 התחייבה תעש מפורשות כי תכסה באמצעות תשלום למבטחים כל פער שייווצר בין הפנסיה המוקדמת לפנסיית הזקנה.

בחודש 10/2003 נכנס לתוקף התקנון האחד בעקבותיו הודיעה מבטחים לתעש כי הוראות התקנון החדש מונעות ממבטחים לשלם לפורשים את הפער שנוצר בין הפנסיה המוקדמת לפנסיית הזקנה. לכן, כך על פי התובעת, נכרת הסכם 2004 בו התחייבה תעש לכסות **בעצמה** (או באמצעות מבטח פרטי) את הפער שייווצר בין שתי הפנסיות (סעיפים 13.1, 13.2, 14.2). מר פומפן, שהעיד מטעם התובעת ציין שהיה שותף לחתימת כל ההסכמים מ-1993 עד לפרישתו ב-2003. הוא הדגיש בחקירתו כי כוונת הצדדים – ארגון עובדי תעש, החברה, ההסתדרות ומבטחים – למו"מ שקדם להסכמים להם היה שותף היתה שפנסיית הזקנה לא תיפול מהפנסיה המוקדמת ולענין זה דין "עובדי הסכם" כדין "עובדי מדינה" בבחינת "כולם היו בניי" (עמ' 19 לפרוטוקול ש' 16-24).

לשיטת התובעת הכוונה להבטיח את פנסיית הזקנה עולה גם מעדויותיהם של עדי תעש – מר חזן ועו"ד קאופמן. מר חזן הודה בחקירתו כי אומד דעת הצדדים בענין זה היה: **"קצבת הזקנה תהיה אותה קצבה לכן תעש רכשה זכויות בכסף שלמה למבטחים. כל זאת בתנאי שלא יהיו גורמים חיצוניים שישפיעו כמו שקרה בשנת 2003. אנו מדברים על עובדים 10 שנים קודם. לא ידענו מה יהיה ב-2003. תעש היא לא חברת ביטוח."** (עמ' 40 לפרוטוקול ש' 10-25). בדיון בבית הדין האזורי בנצרת בענין ריף בגלגולו הראשון השיב מר חזן בחקירתו כי לתעש היתה כוונה להשלים את הפער בין הקצבאות במסגרת הסכם 2000. התובעת הפנתה גם לחקירתו של עו"ד קאופמן במהלכה העיד כי "... למדינה היתה התחייבות וגם לתעש ואם לא היה קורה שום דבר בדרך מה שהוא קיבל בפנסיה מוקדמת הוא היה מקבל כל החיים. ההתחייבות היתה התחייבות מאד ברורה לרגע של היציאה המוקדמת." (עמ' 37 לפרוטוקול ש' 20-27).

לדעת התובעת עניינה שונה מענין רייף שכן בפני בית הדין באותו הליך עמדו רק הסכמים משנים 1999 ו-2000. תעש ומבטחים לא גילו את דבר קיומם של הסכמי 2002, 2003, ו-2004 אשר הם המבססים בעיקר את עילת התביעה בהליך זה. על כן לא מדובר בתביעה הסותרת את ההלכה בענין רייף.

יוער כי בסיכומים ייחסה התובעת את התביעה להשלמת הסכומים כנגד תעש בלבד.

ב. עמדת מבטחים

בדיון מיום 17.10.12 אישר ב"כ התובעת כי קצבת הזקנה ששולמה למנוח בחודש 8/12 עמדה על 12,754.87 ₪ ברוטו. קצבת הפנסיה המוקדמת של המנוח בחודש 6/2007 עמדה על 10,476.87 ₪ ונכון לחודש 9/12 עמדה על 12,175.87 ₪. מכאן שקצבת הזקנה עלתה על קצבת הפרישה המוקדמת והדבר שולל את התביעה מבסיסה.

למרות שאין חולק שעל המנוח חל הסכם 1993 והוא יצא לפרישה מוקדמת בשנה זו מזכירה התובעת את כל ההסכמים ללא הבחנה כמקור לזכויות הנתבעות. זאת שעה שכתב התביעה עצמו מתייחס בפועל רק לחלק מההסכמים ובשעה שאינם חלים על המנוח כיוון שנחתמו לאחר פרישתו ותוך סיום יחסי עובד-מעביד עם תעש.

מבטחים מדגישה כי היא אינה צד להסכם 1993, הסכם 1995, והסכם 2004. למרות זאת מנסה התובעת לטעון כי מבטחים חייבת "ביחד ולחוד" עם תעש. עוד טוענת מבטחים כי גם ההסכמים עצמם כוללים הוראות שאינן מתיישבות עם טענות התובעים.

כך למשל סעיף 2 לנספח ג' להסכם 1993 שלפיו זכויות מחוץ לתעש תתווספנה לזכויות שנצברו בתעש – ממנו מנסה התובעת להיבנות – אינו חל על המנוח. זאת מאחר שעניינו של נספח ג' תנאי "עובדי הסכם" ואילו המנוח היה עובד מדינה שהועבר לתעש עם הפיכתה לחברה ממשלתית ובכל מקרה סעיף זה מכפיף הוראותיו לתקנון קרן הפנסיה: "... ועפ"י תקנות מבטחים".

זאת ועוד, סעיף 20 להסכם 2003, אשר מבטחים צד לו, קובע כי ההסכם "... אינו בא לשנות את מערכת ההסכמים הקיימת בין הצדדים עובר לחתימתו או להוות מקור פרשני לה". הסכם 2004 כולל אף הוא הוראה זהה בסעיף 17. הוראה זו אינה רלבנטית למבטחים והיא אינה מוזכרת בו.

אף לו הוכח קיומן של הוראות המקנות זכויות העולות על הזכויות התקנוניות הרלבנטיות למנוח, הן בטלות מעיקרן בהיותן מנוגדות לעקרונן השוויון ומבטחים אינה רשאית להעניק זכויות מכוחן.

מעבר לכך, הפרשנות הנטענת להסכמים הנטענים כחלים על המנוח נדחתה בפסיקה. דווקא עדותו של מר פומפן מטעם התובעת לפיה השוואת פנסיית הזקנה לפנסייה המוקדמת אמורה לחול לגבי כלל הפורשים בכלל השנים (עמ' 19 לפרוטוקול ש' 19) מחזקת את טענת מבטחים לתקפות הלכת רייף, שכן התובעות שם פרשו לפי הסכם 2000 והתוספת השקלית בעניינן נרכשה לפי הסכם 1999. אף אם לא היתה מחלוקת שהסכמים אלה חלים על המנוח, הרי

ממילא נקבע כי התקנת התקנון האחד שהביא לפער בין קצבת הזקנה לקצבת הפרישה המוקדמת אינו מחייב את תעש להשלמת הסכומים הנטענים. בכל מקרה בסעיף 52 לסיכומי התביעה מציינת התובעת מפורשות כי השלמת הסכומים הנובעים מה"פער" הנטען בין פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת היא באחריות תעש ולא מבטחים.

לענין חוות הדעת שצורפה לכתב התביעה הרי שמדובר בחוות דעת "מוזמנת" שעל פי עדות מר שפרינצק עצמו נערכה בהתאם לפרשנות משפטית שנתן ב"כ התובעת ולכן אין בה דבר.

ג. עמדת תעש

בראש ובראשונה הבהירה תעש כי לא זו בלבד שלא הוכחה הפחתה בפנסיית הזקנה לעומת זו המוקדמת אלא שהנתונים מעלים כי פנסיית הזקנה אף גבוהה יותר. המנוח יצא בגיל 52 לפנסיה מוקדמת אשר לאחר מיצוי ההגדלות להן היה זכאי הגיעה לשיעור 70% - הוא השיעור המקסימאלי בהתאם לסעיף 3 לנספח ב' להסכם 93. עד גיל 65 קיבל המנוח פנסיה מוקדמת ששולמה על ידי מבטחים וחושבה לפי זכויות שצבר בתעש ובמדינה כולל תוספת שקלית בהתאם לסעיף 3 לנספח ב'. הפנסיה המוקדמת האחרונה ששולמה לו עמדה על 10,476 ₪. פנסיית הזקנה של המנוח בגין תקופת העסקתו ביחידת הסמך ותעש בלבד עמדה על 10,703 ₪. הקצבה הורכבה מהשתתפות המדינה (עבור תקופת השירות ביחידת הסמך) מבטחים (בגין תקופת העבודה בתעש), תוספת שקלית שנרכשה על ידי תעש מראש והשתתפות מקפת בגין תקופת העבודה של המנוח לאחר פיטוריו מתעש. מכאן שטענת התובעת ל"פער" בין הפנסיות לא הוכחה. הפחתת התוספת לקצבת המנוח נגרמה כתוצאה מכך שרק 7.33% מהזכויות שצבר המנוח במקפת לאחר פרישתו מתעש נלקחו בחשבון לצורך פנסיית הזקנה. זאת משום ששיעור זה הביא את המנוח ל-70% שזו הקצבה המקסימאלית.

שנית – תעש הבהירה כי לתביעה אין אחיזה בהסכמים החלים על המנוח: לא באלה שחלים עליו ואף לא באלה שאינם חלים עליו. המנוח היה עובד מדינה ולכן פרש בהתאם לנספח ב' להסכם 93 שהסדיר את יציאתם של עובדי מדינה ולא בהתאם לנספח ג' שהסדיר את תנאי הפרישה של "עובדי ההסכם". תנאי הפרישה בין של שתי קבוצות העובדים היו שונים ולא בכדי הוסדרו בנספחים נפרדים. למרות זאת התובעים מצטטים מההסכמים הללו ללא הבחנה, לרבות הסכמים שנחתמו שנים רבות לאחר פרישת המנוח ואינם רלבנטיים כלל לעניינו. אשר לנספח ב' להסכם 93 – שאין חולק כי חל על המנוח – הוא אינו כולל הוראה לגבי התחייבות תעש להשוואת פנסיית הזקנה למוקדמת.

התובעת לא השכילה להצביע על טעם ברור מדוע יש להחיל על המנוח הסכמים קיבוציים שנחתמו כעשור לאחר פרישתו המוקדמת. תעש מחדדת כי התובעת לא מבקשת להיעזר

בהסכמים קיבוציים מאוחרים לצורך פרשנות הסכם קיבוצי מסוים אלא היא למעשה מבקשת להחיל באופן ישיר את אותם הסכמים מאוחרים על עניינו של המנוח.

בין כך ובין כך - ממילא פרשנות ההסכמים הקיבוציים כמו גם אומד דעת הצדדים אינם תומכים בטענות התביעה.

כך למשל לשון הסכם 2002 נוקבת במילה "עובדי" תעש, ולא גמלאי. סעיף 9.2 להסכם מתייחס לעובדים המסיימים עבודתם בתקופת ההסכם, אשר לפי סעיף 40 נקבעה למשך 4 שנים שתחילתן ביום חתימתו. בסעיפים 41-42 מצוין כי אין בהסכם כדי לשנות תנאים שנקבעו בהסכמים קודמים.

אשר להסכם 2003 והסכם 2004 – ההסכמים המהווים את הבסיס העיקרי לתביעה (כך לטענת התובעת) – גם אלה אינם חלים ואינם תומכים בתביעה.

לגבי הסכם 2003 נחתמו שני הסכמים בין תעש, ארגון העובדים ומבטחים תוך שהסכם אחד עניינו בעובדי הסכם והשני עניינו בעובדי מדינה. התובעת לא ציינה זאת והגישה בכתב התביעה רק את ההסכם שעניינו עובדי הסכם. ממילא שני ההסכמים עבור שתי קבוצות העבדים אינם תומכים בטענות התביעה, כדלקמן.

שני ההסכמים משנת 2003 מתייחסים לעובדים "שיפרשו מעת לעת... עפ"י רשימות" ונקבע כי הם יחולו "אך ורק לגבי עובדים שיפרשו מן החברה ואשר החברה תבקש ממבטחים להכלילם... ע"י הכללתם ברשימות העובדים..." (סעיף "הואיל" ראשון וסעיף 19 להסכם 2003 לענין עובדי הסכם ו"הואיל" רביעי וסעיף 18 להסכם 2003 לענין עובדי מדינה).

בסעיף 22 להסכם 2003 לעובדי מדינה ובסעיף 20 להסכם 2003 לעובדי הסכם נאמר כי אין בהסכם כדי לשנות את מערכת ההסכמים הקיימת בין הצדדים או להוות מקור פרשני לה.

התובעת מפנה לסעיף 7.1 להסכם 2003, שעניינו עובדי הסכם, לפיו רכישת התוספת המשלימה לפער, אם קיים, בין הפנסיה המוקדמת לפנסיה המוקפאת של העובד בגין תקופת עבודתו בתעש תבוצע **ביום שלפני הפרישה**.

סעיף 7.3 אינו רלבנטי מאחר שחל על פורשים ספציפיים בלבד לגביהם ישולם גם מענק פרישה מיוחד.

הסכמי 2003 עבור כל העובדים כוללים הוראה שלפיה החל מתום תקופת הפרישה המוקדמת יהיו זכויות או חובות העובד ושאיורו כלפי מבטחים והמדינה (ככל שמדובר בעובדי מדינה) בלבד.

אשר להסכם 2004 טוענת תעש כי הוא חל רק על מי העובדים המוגדרים בסעיף 3 (כגון מי שסיימו עבודתם מיום 1.7.2003 ואילך הכלולים ברשימה שצורפה להסכם), וכן נקבע בו הסדר ספציפי לגבי קבוצת עובדים שפרשו בתקופה שבין 4.6.2003-22.12.2002.

סעיף 17 להסכם 2004 כולל הוראה לפיה אין בו כדי לשנות את מערכת ההסכמים הקודמים בין הצדדים או להוות מקור פרשני לה. כמו כן הובהר שההסכם מהווה יישום הוראות מסוימות לגבי עובדים שפרשו לפי הסכם 2002.

גם סעיפים 13.1, 13.2, ו-14.2 להסכם 2004 אליהם מפנה התובעת אינם רלבנטיים שכן עניינם בפער בין הפנסיה לפי ההסכם לבין הפנסיה המקסימאלית שניתן לרכוש ממבטחים לפי נתונים **במועד הפרישה** ולא מועד ההגעה לגיל פרישה כפי שנטען בתביעה, כלומר בכל מקרה אין בכך כדי לסייע להם.

התובעת הפנתה בשגגה חמורה לנפסק בע"ע 300043/97 להב – סולל בונה (21.10.2001) שכן נקבע שם בדעת הרוב כי אין לסטות מהעיקרון לפיו התחייבות מעסיק להפריש לקרן הפנסיה אינה מטילה עליו את החובה לשלם את הפנסיה במקרה בו קרן הפנסיה לא מלאה את חלקה.

את טענת התובעת, שהועלתה לראשונה בסיכומים, בדבר יישום מפלה של הסכם 2004 על ידי תעש יש לדחות הן מהטעם שמדובר בהרחבת חזית והן משום שחלה התיישנות בין חתימת ההסכם עד להגשת התביעה.

עדוּתו של מר פומפן מטעם התביעה לענין "אומד-דעת הצדדים" ממילא אינה רלבנטית להסכמי 2003 ו-2004 מאחר שמר פומפן פרש טרם חתימתם ולא היה מעורב בהם. עוד ציינה תעש כי אף אילו הוכחה טענת "כולם היו בניי" לפיה דין עובדי מדינה כדין עובדי הסכם, ואף אילו הוכחה התחייבות זו או אחרת להשוואת פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת הרי כבר נפסק – גם לגבי עובדי הסכם – כי תעש אינה מעניקה לעובדיה הפורשים "חסינות" מפני שינויים בפנסיית הזקנה הנובעים מסיבות שאינן תלויות בתעש. כלומר, התביעה להוספת תשלום מעבר לתוספת השקלית עומדת בניגוד גמור לפסיקה בענין רייף ובענין אהובים.

תעש שילמה עבור המנוח תשלום חד פעמי בשיעור 5.67% בגין הפנסיה המוקדמת עבור תקופת העבודה בתעש ונשאה במימון נוסף בשיעור של 7.33% (השלמת שיעור הפנסיה ל-70%) במימון חד פעמי, הוא התוספת השקלית. התוספת השקלית שרכשה תעש חושבה בהתאם לזכויותיו נכון למועד הפרישה המוקדמת והדבר עולה בקנה אחד עם הפסיקה. בכך יצאה ידי חובתה כלפי המנוח כבר בשנת 1993 ועם הפרישה התנתקה אחריותה של תעש כלפי זכויותיו הפנסיוניות של המנוח.

זאת ועוד, אין ביכולת הסכמים אלה ואחרים להיטיב עם מצבם של גמלאים מסוימים על פני כלל הגמלאים שמקבלים קצבתם בהתאם לתקנון האחיד של קרן הפנסיה - כפי שנקבע בענין רייף.

כמו כן אין להטיל על תעש חבות כלשהי הנובעת מהתנהלות המנוח לאחר פרישתו – כפי שנקבע בנסיבות כמעט זהות בענין אהובים.

הנה כי כן התביעה מנוגדת לפסיקה הקיימת והנסיון להבחין הליך זה מעניין רייף משום שתעש ומבטחים "לא טרחו לגלות לבית הדין הארצי על קיום ההסכמים הקיבוציים המאוחרים משנים 2002, 2003 ו-2004" להידחות.

ד. עמדת המדינה

לשיטת המדינה היא איננה בעלת הדין הנדרש בשאלה זו, אך ציינה בהקשר זה את הדברים הבאים:

סעיף 6 להסכם 1993, אשר המדינה אינה צד לו, קובע כי "עובדים שיפוטרו מהחברה עד לתאריך 30 ביוני 1993 יהיו זכאים לתנאים המפורטים בנספחים ב' ו-ד' להסכם ההבראה". המנוח פרש אמנם בספטמבר 1993 אך זכה למסגרת ההטבות של הסכם 1993.

נספח ב' להסכם 1993 כותרתו: "תנאים לעובדי מדינה לשעבר שיפוטרו במסלול יציאה מוקדמת לגמלאות" (להלן: "נספח ב"). מר פומפן אישר בעדותו שהמנוח היה "עובד מועבר מהמדינה" ולכן אין חולק כי נספח ב' הוא הרלבנטי למנוח. סעיף 3.1 לנספח ב' קובע כי "בשום מקרה לא יעלה שיעור הפנסיה המירבי על 70%". ההסכמים שנחתמו מאוחר יותר אינם רלבנטיים למנוח.

סעיף 2 לנספח ב' קובע כי "מאחר שהיציאה לגמלה מוקדמת היא מהחברה ולא משירות המדינה, הגמלה תשולם ע"י מבטחים". חלקה של המדינה, אם כן, עומד על 57% פנסיה ובנוסף שילמה המדינה סכום חד פעמי לשם רכישת זכויות עתידיות של המנוח בחברת תעש כך שיגיע ל-70% פנסיה מוקדמת.

המדינה אחראית בנפרד על הזכויות לקצבה הקשורות בה. לתובעת אין טענות ביחס לחלקה של המדינה בקצבה המשולמת.

לתובעת אין עילה כנגד המדינה שעה שבהתאם להסכם א' עליו חתומה המדינה שולם כדן חלקה של המדינה בפנסיה המוקדמת (1.9.1993 עד 1.11.2007).

לתובעת אין עילה כנגד המדינה שעה שהחל מיום 1.11.2007 השתתפה המדינה כדן בתשלום פנסיית הזקנה למנוח ולאחר פטירתו (ביום 7.11.2012) שולמה כדן פנסיית שאירים לתובעת. כל זאת בהתאם להוראות הסכם הרציפות.

בכל מקרה, הסכמי הרציפות במהותם לא נועדו לשפר את מצבו של העמית בקרן הפנסיה בה הוא מבוטח מעבר לקיים.

11. הוספת הזכויות שנצברו במקומות עבודה לאחר הפרישה מתעש לזכויות הפנסיה שנצברו מהעבודה בתעש

טענות התובעת להשוואת פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת מקפלות בתוכן טענה לענין חישוב פנסיית הזקנה בחסר, לרבות הקטנת חלקה של מקפת – בה צבר המנוח זכויות לאחר פרישתו מתעש. טענות התובעת הועלו באופן שאינו ברור תוך עירוב בין הטענות שהופנו בעיקרן כנגד תעש וכן תעש ומבטחים לענין השוואת הפנסיות, לבין הטענות שהופנו כנגד מבטחים לעצם חישוב פנסיית הזקנה. נציין כי מקפת לא צורפה כצד להליך.

לצורך הנוחות והגם שההפרדה לא נלמדה מכתב התביעה, יובאו להלן בנפרד הטענות הנוגעות לחישוב פנסיית הזקנה על ידי מבטחים, קרי, התביעה להוספה אריתמטית של הזכויות שצבר המנוח מחוץ לתעש. לא למותר לציין שבסיכומי התובעת נדרש התשלום מתעש בלבד.

א. עמדת התובעת

קצבת הזקנה שקיבל המנוח ובהמשך קצבת השאירים שמקבלת אלמנתו איננה רק בגין עבודת המנוח בתעש אלא עבור התקופה המצטברת שעבד בתעש ומחוץ לתעש והפריש דמי גמולים למקפת גם יחד. לכן לא ניתן לטעון כי מאחר שקצבת הזקנה גבוהה ב-600 ש"ח מהקצבה המוקדמת הרי שכלל לא קיים פער בין השתיים.

תעש שלמה למבטחים כדי שזו תמשיך לשלם למנוח מגיל הפרישה בדיוק אותה הפנסיה ששלמה בחודש האחרון לפרישה המוקדמת. לכן אין מבטחים זכאית להפחית את הפנסיה בגינה קיבלה תשלום מלא רק משום שהמנוח זכאי לתשלום נוסף בגין זכויות פנסיה נוספות שצמחו ממקומות עבודה אחרים לאחר פרישתו המוקדמת.

ב. עמדת מבטחים

שיעור הגמלה שצבר המנוח ממעסיקיו השונים בטרם חושב על פי הוראות רציפות הזכויות שבתקנון האחיד הוא כדלקמן: חלק המדינה – 57%, חלקה של מבטחים – 5.67% וחלקה של מקפת – 25.83%. בסך הכל: 88.5%, כאשר המקסימום לפי הוראות התקנון הוא 70%. אופן חישוב קצבתו של המנוח כפוף להוראות הרציפות שבתקנון האחיד (פרק יא' – חישוב זכויות) שהיו בתוקף במועד יציאתו לפנסיה זקנה (11/2007) ולפיו שיעור הקצבה המקסימאלי האפשרי הוא 70%. מבטחים מפנה להגדרת "שיעור קצבת זקנה (באחוזים)" אשר בתקנון האחיד לפיה זהו "שיעור השווה לצירוף שתי המכפלות האלה ובכל מקרה לא יעלה שיעור זה על 70%...".

עוד מפנה מבטחים לתקנה 51 (ב) לתקנון האחיד אשר חל רטרואקטיבית מחודש 10/2003 ולפיו אם "עלה סך כל שיעורי קצבת הזקנה (באחוזים) שצבר המבוטח בקרן המשלמת ובכל אחת מהקרנות המשתתפות... על 70% - יופחתו שיעורי קצבת זקנה (באחוזים) שצבר המבוטח בקרנות בהפרש שבין שיעור הצביעה הכולל לבין 70%...".

מבטחים הוסיפה את זכויות המנוח כדין תחת הכללים הקבועים בתקנון קרן הפנסיה. גם מר שפרינצק, שנתן חוות דעתו מטעם התובעת, הסכים בחקירתו כי ההסכמים החלים על פורשי תעש העניקו להם זכויות העולות על זכויותיהם התקנוניות (עמ' 30 לפרוטוקול ש' 2). ברי, כי פרשנות התובעת ועתירתה לזכויות העולות על אלה שבהתאם לתקנון האחיד איננה סבירה. פרשנות זו אינה מתיישבת עם פסיקת בית המשפט העליון ובית הדין הארצי לעבודה המחודדות את עליונותו של תקנון הקרן כמו גם ההגנה על עקרון השוויון בין עמיתי קופת הגמל.

ג. עמדת תעש

תעש הדגישה כי לא זו בלבד שקצבת הזקנה של המנוח גבוהה מהפנסיה המוקדמת שלו, הרי חלקה של תעש ממילא לא השתנה כך שגם אם קיים פער הרי הוא נגרם כתוצאה מחישוב חלקה של מקפת בקצבת הזקנה והפחתתו. כלומר, לכל היותר קיימת לתובעת עילת תביעה כנגד מקפת אך הם בחרו שלא לצרף אותה כנתבעת.

ד. עמדת המדינה

טענות אלה אינן נוגעות למדינה אך נטען כי התביעה להוספת הזכויות שצבר המנוח באופן אריתמטי כך שיוכל לקבל מעל 70% גמלה מנוגדת לחלוטין לתקנון האחיד ולפסיקה בנושא.

12. **התחייבות להשוואת פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת של המנוח ואופן חישוב פנסיית הזקנה של המנוח – הכרעה**

על פי הנקבע בעניין רייף, שאושר כאמור בבג"ץ, מלשון הסכם 1999 ומתכילתו עולה כי סכום רכישת התוספת השקלית הוא סכום קבוע ששולם מראש וכי לא הייתה לתעש כל כוונה לבצע השלמות בתשלומי פנסיית הזקנה. שינויים בתקנון האחיד אינם בשליטת תעש. הפורשות שעניינן נדון באותו הליך לא קיבלו "חסינות" מפני שינויים בתקנוני הפנסיה החלים על כלל הגמלאים ואין בהסכמים שנחתמו עמן כדי להיטיב את מצבן על פני כלל הגמלאים שמקבלים את גמלת הפנסיה לפי התקנון האחיד.

בעניין אהובים הדגיש בית הדין הארצי כי הסכם 1995, המקביל להסכם 1999 שנדון בעניין רייף, "קובע באופן מפורש וחד משמעי כי תעש תרכוש ממבטחים בתשלום חד פעמי וקבוע מראש סכום שישמש לצורך רכישת תוספת שקלית העתידה להתווסף לפנסיית הזקנה של הפורשים לפנסיה מוקדמת, וזאת במעמד הפרישה המוקדמת של הפורשים." (ההדגשה במקור)

הלכת רייף מדגישה את עליונות התקנון האחיד ואת חשיבות עקרון השוויון שבבסיסו. בתוך כך הודגש העדר הכוונה (והיכולת החוקית) של תעש להעניק "חסינות" לפורשיה מפני שינויים בתקנון שייטיבו עמם ביחס לכלל הפורשים. כך גם מבטחים מחויבת לנהוג על פי התקנון האחיד.

עוד ציין בית הדין הארצי (והודגש בבג"ץ בדחותו את העתירה בענין רייף) כי השינויים שנבעו מהתקנון האחיד פגעו לרעה בקצבת הפנסיה הבסיסית אולם לא פגעו ולא שינו את התוספת השקלית שניתנה לעותרות ממבטחים בעקבות התשלום החד פעמי בו נשאה תעש. כלומר חלקה של תעש נותר בעינו גם לאחר כניסתו לתוקף של התקנון האחיד.

הלכת אהובים, שם דובר על "עובד הסכם" שפרש מתעש, מדגישה את העובדה שעל פי ההסכמים חישוב התוספת השקלית נעשה במועד הפרישה וזהו המועד היחיד לבחינת חבות תעש. לכן גם בהיעדר ספק שתעש התחייבה שקצבת הזקנה של גמלאיה לא תפחת מהפנסיה המוקדמת (להבדיל מענייננו ולכן יפה ההלכה מקל וחומר) הרי שלמול התחייבות זו עומדת הקביעה המפורשת לפיה חישוב התוספת השקלית יבוצע במעמד הפרישה המוקדמת בלבד. לכן גם אם עקב נסיבות חיצוניות שאינן בשליטת תעש נפגעה קצבת הזקנה – היא לא תהא מחויבת להגדיל בדיעבד את התוספת השקלית שחושבה במועד הפרישה המוקדמת.

בע"ע 467/09 גזעון קרוליק - הסתדרות מדיצינית הדסה ואח' (01.12.2010) נפסק:

"ההלכה היא שקרן הפנסיה מחויבת לפעול בהתאם לכללים הקבועים בתקנון ואין לה סמכות להעניק זכויות לעמיתיה ללא הוראה מפורשת בתקנון.

...

**ביסוד האמור עומדים עקרונות של שוויון והדדיות בדיני הפנסיה באופן שאינו מאפשר להסכמי פנסיה שונים ליתן לקבוצות עובדים מסוימות תנאים משופרים מאלה שניתנו לכלל חברי הקרן לפי התקנון.
... אין לפרש מקרה של שינוי תקנון קופת הפנסיה לפני פרישה כמעשה של גרימת נזק לעמיתי קופת הפנסיה ואין בו כדי להצמיח עילה לתבוע את קופת הפנסיה או את המעביד בגין הפחתת הזכויות הנגרמות כתוצאה משינוי התקנון".**

על כן לא נותר אלא להסיק שגם בענייננו תעש לא התכוונה, וממילא לא יכולה, להיטיב עם המנוח ולהעניק לו זכויות שמעבר לקבוע בתקנון האחיד. כך גם מבטחים לא יכולה לנהוג עם עמיתיה באופן שאינו שוויוני ואינו מתיישב עם הוראות התקנון האחיד. על כן בצדק חישבה את פנסיית הזקנה של המנוח כך שלא תעלה על 70% מהשכר הקובע.

במצב זה מתייתר לדעתנו הצורך להכריע בענין אומד דעת הצדדים ותחולת מי מההסכמים על המנוח, שכן, ההלכות שלעיל נקבעו כפי שנקבעו **בהינתן** התחייבות מפורשת של תעש להשוואת קצבת הזקנה.

גם במצב בו כלל לא נזקק בית הדין לשאלה האם תעש התחייבה להשוות את פנסיית הזקנה לפנסיה המוקדמת – לא ביחס לשאלה האם דין עובדי הסכס כדין עובדי מדינה ולא ביחס לשאלה האם ההסכס הכולל את ההתחייבות רלבנטי לאותו פורש – נדחו העתירות להשלמת הפער הנטען.

התובעת עתרה לפירוש ההסכמים בהתאם לאומד דעת הצדדים והנסיבות החיצוניות להם ולראותם כמכלול. בהקשר זה נציין כי בקשת התובעת היא, למעשה, לא לפרש הוראה מתוך הסכס מסוים לאור הסכמים מאוחרים אלא לקרוא לתוך הסיטואציה התחייבות שאינה קיימת בכתובים, קרי, ליצור יש מאיין כתוצאה מאותו מהלך פרשני.

נוסיף גם כי גרסת התובעת לפיה יש לראות בהסכמים כמכלול נוגעת רק להוראות ה"נוחות" לה, אך מתעלמת מהוראות מפורשות אחרות הקבועות באותם הסכמים לתחולתם היא טוענת. כך למשל מתעלמת התובעת מהוראות שגם הן ודאי "חלק מהמכלול" כגון הוראות לענין חישוב התוספת השקלית על פי מועד היציאה לפרישה מוקדמת, הכפפה לתקנון קרן הפנסיה והוראות המגדירות במדויק את העובדים עליהם חל אותו הסכס.

למעלה מן הצורך אף נוסף שלא הוכח "פער" בין חלקה של תעש בפנסיית הזקנה לעומת הפנסיה המוקדמת. לא נטען ולא הוכח כי חלה הפחתה בתוספת השקלית שרכשה תעש מראש או בקצבת הבסיס עם המעבר לקצבת הזקנה. למעשה נראה שענין התביעה לא ב"פער", כי אם בחישוב מופחת של חלקה של **מקפת** (שנפקדה מההליך) לפנסיית הזקנה של המנוח – חישוב שנעשה כדין בהתאם לתקנון האחיד.

13. התחייבות תעש מכוחו של הסכס 2004

לאחר שמצאנו כי תעש ומבטחים אינן יכולות להעניק לפורשיהן ועמיתיהן בהתאמה זכויות החורגות מהתקנון האחיד, ומשמצאנו שהמועד הקובע לחישוב התוספת השקלית הנו מועד הפרישה המוקדמת – הרי שהשוואת פנסיית הזקנה לפנסייה המוקדמת אינה הסוגיה עוד. למעשה לא היתה זו הסוגיה ה"נכונה" מעולם. לנוכח פסיקת בית הדין הארצי ערב הגשת התביעה השאלה היחידה שטרם עמדה למבחן מבחינת התובעת היא, לדעתנו, נוגעת להתחייבות תעש לפי הסכם 2004.

לשיטת התובעת שונה עניינה מעניין ריף ואהובים, שכן הסכם 2004 נערך בתגובה לפגיעה שנגרמה לפורשי תעש עקב כניסתו לתוקף של התקנון האחיד והסכם זה לא עמד למבחן בבית הדין הארצי. בהסכם 2004, כאמור, התחייבה תעש לשלם לפורשיה מכיסה את הפער שנגרם, ככל שנגרם, בין פנסיית הזקנה למוקדמת.

לאחר ששקלנו את טענות הצדדים אנו סבורים שהצדק עם תעש מנימוקיה שהובאו לעיל. הוראות הסכם 2004 קובעות מפורשות כי הוא לא חל על המנוח, לא שינה את מערכת ההסכמים הקודמת והוראותיו אינן יכולות לשמש מקור פרשני להסכמים אחרים. את הטענות בדבר יישום מפלה של הסכם 2004 – טענות שלא בא זכרן במסגרת כתב התביעה – יש לדחות בשל הרחבת חזית אסורה.

במאמר מוסגר אף נזכיר כי ההסתדרות לא זומנה על ידי התובעת, לא התייצבה ולא השמיעה קולה בענין ההפרה לכאורה של הסכם 2004 (לו היא צד) או הסכם קיבוצי אחר המוזכר בהליך. יש בכך לחזק את הכרעתנו בנקודה זו.

אשר על כן אין לנו אלא **לדחות** את התביעה הן כנגד תעש בכל הנוגע להתחייבויותיה למנוח, הן כנגד מבטחים בכל הנוגע לחישוב פנסיית הזקנה והן כנגד המדינה בהעדר עילה.

14. טענות כנגד מבטחים מכוח הסכם 95 בענין רכישת התוספת השקלית ומכוח חוק הגנת השכר

התובעת טוענת להפרת זכויותיהם החוזיות בין מבטחים לעובדים כגון חובת הדרישה, הדיווח ומסירת המידע.

לשיטת התובעת חובת מבטחים מעוגנת בסעיף 6 להסכם 95 שבין תעש למבטחים לרכישת התוספת השקלית לפיו על מבטחים היה לחשב עבור תעש סכומים נדרשים העולים מעל מגבלת ה-70% כדי שתעש תשלם את הסכום המהוון לעובד. מבטחים לא דרשה מתעש להעביר לה את ההפרשים ולכן הפרה את סעיף 19א(ד) לחוק הגנת השכר ואת חובתה לפי סעיף 3(ב) לתקנות הגנת השכר (פרטים ומסירת הודעות) תשל"ו-1976 (להלן: "**התקנות**").

בסיכומי התשובה טענה התובעת לראשונה כי כאשר עבד המנוח אצל מעסיקים אחרים הן תעש והן מבטחים לא התריעו כי יכול היה להצטרף למבטח אחר ולא מקפת (עמה

למבטחים יש הסכם רציפות זכויות) על מנת שזכויותיו לא ייפגעו. בכך הם בבחינת שמו מכשול לפני עורר.

לטענת מבטחים בכל הנוגע לטענה מכוח הסכם 95 מדובר בהרחבת חזית אסורה. התובעת מעלה לראשונה בסיכומים את הטענה לחובת מבטחים לחשב נתונים עבור תעש כד שפנסיית הזקנה לא תפחת מהמוקדמת מכוח סעיף 6 להסכם 95 בענין רכישת התוספת השקלית. מעבר לכך שטענה זו מועלית רק בסיכומים, הרי מדובר בהסכם שנחתם לאחר פרישת המנוח ולכן אינו חל עליו. ממילא לא הוכח שמבטחים לא מלאה חובה זו. יתר על כן, חוק הגנת השכר מטרתו להגן על עובד מפני מעבידו כל עוד מתקיימים יחסי עבודה ובענייננו אלה נותקו בשנת 1993. לגופו של ענין טענות התובעת ביחס לחובת מבטחים נדחו בענין רייף, שם יוצגו התובעות על ידי ב"כ התובעת כאן.

עניינו של סעיף 19א לחוק הגנת השכר הוא סכום שמעסיק חייב לקופת גמל וענין סעיף 3 (ב) לתקנות פיגור בתשלום. בענייננו התביעה בגין הפרת התחייבויות כלפי המנוח נדחתה לגופה ומכאן שאין תעש חבה למנוח דבר. משום כך ולנוכח נימוקי מבטחים אנו דוחים רכיב זה של התביעה.

15. התביעה למענק שנים עודפות

א. עמדת התובעת

לגרסת התובעת המנוח זכאי לקבל מענק שנים עודפות ממבטחים ומהמדינה, ביחד ולחוד. זכות זו מעוגנת בהסכמים שנחתמו בין תעש למבטחים וארגון עובדי תעש במשך השנים. התובעת מפנה לשורה של סעיפים בהסכמים השונים המבססים לשיטתה את הזכאות למענק: סעיף 9(ב) להסכם א'; סעיף 16 (א) להסכם ג'; סעיף 16 (ב) להסכם ג'; סעיף 4(א) בנספח ב' להסכם 1993; בסעיף 6(א) לנספח ב' להסכם 1995; סעיף 5(א) לנספח ב' 2 להסכם 2002 וכן סעיף 13.1 להסכם 2003.

עוד מפנה התובעת לתצהיר שהגיש עו"ד קאופמן מטעם תעש בפסק דין אחר: ע"ב 2657/06 עזרא מזרחי ו- 110 אח' נ' מבטחים, תעש, מדינת ישראל (15.11.2012). בתצהיר זה שנתן עו"ד קאופמן כמי שהיה מעורב בהסכמים משנים 1990-1995, הבהיר, בין היתר, כי תעש היתה סבורה שהעובדים מבוטחים בפנסיה מקיפה כולל הזכאות לקבלת שנים עודפות ממבטחים וכי מבטחים הכירה וידעה היטב את תוכנם של ההסכמים האמורים ומעולם לא העירה כל הערה בענין זכאותם של העובדים למענק שנים עודפות.

טיעוני התובעת סובבים את המדינה ומבטחים אך בסיכומים דווקא מודגש כי יתרת החוב שנתרה היא של המדינה והיא עומדת על 93,324.11 ₪.

ב. עמדת תעש

בענין זה הבהירה תעש כי היא אינה בעלת הדין וכי לא נטלה על עצמה התחייבות לשאת במענק שנים עודפות. תעש ביקשה להדגיש כי התביעה למענק שנים עודפות היא למעשה תביעה שנעשית בכפל. זאת משום שהתובעת טוענת לחישוב חסר של קצבת הזקנה (ובהמשך קצבת השאירים) באופן שמביא לקצבה העולה על שיעור של 70%. באותה נשימה עותרת התובעת למענק שנים עודפות לו היה זכאי המנוח בגין אותן שנים. במלים אחרות: עבור אותו פרק זמן שמעבר ל-420 החודשים לגביו עותרת התובעת לפיצוי בגין חישוב חסר של קצבת הזקנה, עותרת היא גם למענק שנים עודפות בשעה שמבטחים כבר זיכתה את המנוח במענק זה עבור אותה תקופה. כלומר, התובעת עותרת לסעד מצטבר כך שבגין אותה תקופה נתבעים הפרשי פנסיה וגם מענק שנים עודפות. ממילא המנוח לא ענה על תנאי הזכאות למענק. לפיכך יש לדחות את התביעה גם מן הטעם שמטרתה התעשרות שלא כדין תוך קבלת זכויות כפולות.

ג. עמדת מבטחים

לטענת מבטחים היא עצמה אינה בעלת הדין הדרוש לסוגיה זו. זאת מאחר ששילמה למנוח את כל חלקה, לרבות חלק קרן מקפת בסך של 32,375.91 ש"ח בתשלום קצבת 1/2012. סכום זה חושב בהתאם לתקנה 52 לתקנון האחיד. כמו כן, על פי סעיפים 5 ו-32(ב) להסכם רציפות זכויות הפנסיה בין הממשלה ובין קופות הפנסיה יהא כל מוסד "אחראי בנפרד בעבור הזכויות הקשורות בו בהתאם להוראות הנהוגות בו, אלא אם נאמר אחרת בהסכם זה." הוראות הסכם א' אשר חל על עובדי המדינה המועברים מחילות את הסכם רציפות עם המדינה בסעיף 5(ב) להסכם א'. מכאן שדרישת התשלום הנוסף רלבנטית למדינה בלבד. כך אושר גם בעדות מר שפרינצק (עמ' 29 לפרוטוקול ש' 25) וכך אף צוין בסיכומי התביעה. עוד מוסיפה מבטחים כי מדובר למעשה בתביעה בכפל שכן התובעת עותרת לחישוב קצבה בסך של למעלה מ-70% בניגוד לקבוע בתקנון האחיד ובגין הזכויות העולות על אותם 70% היא עותרת לקבל מענק שנים עודפות. זוהי תביעה המנוגדת להוראות הדין, השכל הישר ונגועה בחוסר תום לב.

ד. עמדת המדינה

לטענת המדינה המנוח לא זכאי מהמדינה למענק שנים עודפות מאחר שעבד במשרד הביטחון 28.5 שנה ובתעש שנה ועשרה חודשים ובסך הכל פחות מ-35 שנים. המנוח פרש לפנסיה מוקדמת בגיל 52 ולא ניתן לקחת בחשבון תקופות "וירטואליות" בהן קיבל פנסיה מוקדמת.

המדינה מדגישה כי היא אינה צד להסכמים הכוללים התייחסות למענק שנים עודפות. ממילא ההסכמים המתייחסים למענק כוללים דרישה כי העובד יפרוש או יפוטל בגיל 60 לפחות ולאחר שצבר 35 שנות עבודה במדינה ובחברה (סעיף 16 להסכם ג' וסעיף 4 להסכם 1993). המנוח אינו ממלא אחר דרישות אלה.

מאחר שמבטחים שילמה למנוח את חלקה במענק השנים העודפות, כולל חלקה של מקפת ולרבות השבת דמי גמולים שלא זיכוי את המנוח בקצבה - אחראית המדינה רק על חלקה היחסי במענק.

חבות המדינה תיבדק בהתאם לכללים הנהוגים במדינה לתשלום מענק זה. בהסכם א', עליו חתומה המדינה, אין התייחסות למענק שנים עודפות לכן על בחינת חבות המדינה להיעשות לפי הוראות חוק הגמלאות והסכמי הרציפות.

סעיף 39(ז) לחוק הגמלאות קובע כך :

(ז) עובד שנתקיימו בו ארבעה אלה :

- (1) פרש מהשירות לאחר שהגיע לגיל 60;
 - (2) הוא זכאי לגמלאות כפל לפי סעיף 32(א)(3) או (4), או לקצבת פרישה בנסיבות שחלים עליהן סעיפים 85 או 86...
 - (3) תקופת שירותו בפועל מטעם המדינה... ותקופת עבודתו אצל מעביד אחר שחל עליו סעיף 86... מצטרפות ביחד לתקופה של 35 שנים לפחות;
 - (4) הוא זכאי לקצבה בשיעור המירבי בשל הקבוע בסעיפים 85 או 86 או על פיהם...
- יהיו הוא או שאיריו, לפי הענין, זכאים לפיצויי פיטורים, אף אם פרש מהשירות מרצון, בשל תקופת השירות העודפת על תקופת השירות המזכות אותו בקצבה בשיעור המרבי, או שהיו מזכות אותו כך לולא נסתיים שירותו בפטירתו, או על 35 שנים של שירות ועבודה כאמור בפסקה (3), הכל לפי הארוכה שביניהן (להלן – תקופת השירות העודפת).

מדובר בתנאים מצטברים שהמנוח לא עמד בהם כיוון שלא פרש לאחר גיל 60 ולא צבר תקופת שירות העולה על 35 שנים במועד פרישתו. גב' צייגר העידה כי תקופת ביטוחו של המנוח במקפת לאחר פיטוריו מתעש אינה רלבנטית לגבי הוראות הסכם הרציפות שבין המדינה למבטחים ולא נמנית במנין התקופות המזכות בזכויות לפי חוק הגמלאות. לא נערך הסכם רציפות עם המדינה לגבי התקופה שלאחר פרישתו המוקדמת מחברת תעש. המנוח אף לא יכול היה לחתום על הסכם רציפות לאחר פרישתו המוקדמת שכן החל לקבל קצבה ממבטחים ביחס לתקופת שירותו כעובד מדינה ובחברת תעש.

מכאן שאין בסיס לדרישה לשלם למנוח מענק שנים עודפות עבור תקופה שלא עבד בפועל וקיבל פנסיה שעה שהמדינה רכשה עבורו מראש זכויות לגמלה כך שיצבור את המקסימום של 70% - למרות שתקופת השירות של המנוח בפועל (28.5 שנים) היתה מזכה אותו ב-57% פנסיה בלבד.

עוד הפנתה המדינה לפסיקה לפיה הממונה על תשלום הגמלאות אינו רשאי ליתן יותר מהקבוע בחוק הגמלאות או במסגרתו וכן שיש לפרש באופן דווקני וכחריג את הזכות למענק שנים עודפות. כן נקבע באופן עקבי כי בחישוב 35 שנות שירות הרלבנטיות לזכאות למענק שנים עודפות אין לקחת בחשבון "שנים רעיוניות" או "שנים וירטואליות" בהן שהה העובד בפנסיה מוקדמת עד הגיעו לגיל המזכה בפנסיית זקנה אלא רק את תקופת השירות בפועל בה התקבלו 420 תשלומים חודשיים מלאים לקרן הפנסיה.

16. **התביעה למענק שנים עודפות – הכרעה**

אין מחלוקת שמבטחים שילמה למנוח את חלקה והתביעה נוגעת כעת רק למדינה. למרות זאת מפנה התובעת להסכמים שהמדינה אינה צד להם תוך שנמנעת מלהפנות לחוק הגמלאות או להוראות אחרות הרלבנטיות למדינה. כמו כן מההוראות אליהן מפנה התובעת עולה שלא זו בלבד שהן אינן רלבנטיות לחובת המדינה, הן אף שוללות במפורש את זכאות המנוח למענק מאחר שהמנוח יצא לפרישה מוקדמת בהיותו בן 52 מבלי שעבד 35 שנה במדינה.

כך למשל סעיף 16 להסכם ג' שכותרתו "החזר כספי תגמולים עודפים לפנסיונר" קובע בס"ק א:

"פרש עובד מועבר לקצבה בגיל 60 ומעלה ולזכותו נצברו יותר מ-35 שנות ותק פנסיוני (במדינה ובחברה גם יחד)... יהיו זכאים בנוסף לקצבה להחזר גמולים מקרן הפנסיה בשיעור של 8 1/3% מהמשכורת הקובעת בעד כל חודש העולה על 35 שנות ותק פנסיוני."

בסעיף 16 (א) להסכם ג' נקבע: "פרש עובד מועבר לקצבה בגיל 60 ומעלה בוותק פנסיוני כנ"ל, יהיו זכאים בנוסף לקצבה להחזר גמולים מקרן הפנסיה... בעד כל חודש העולה על 35 שנות ותק פנסיוני."

בסעיף 16(ב) לאותו הסכם נקבע: "עובד מועבר אשר לזכותו תקופת שירות, אשר עפ"י תקנות מבטחים אינה נמנית לצורך תשלום פיצוי עבור ותק פנסיוני העולה על 35 שנה, אך נמנית לצורך פיצוי כנ"ל עפ"י חוק הגמלאות, להלן: 'ותק פנסיוני עודף', יהיה זכאי מהחברה לתשלום פיצוי עבור הוותק הפנסיוני העודף".

התובעת מפנה גם לסעיף 4(א) בנספח ב' להסכם 1993: "עובד שיפוטר בגיל 60 לפחות, שצבר 35 שנות עבודה במדינה ובחברה יהיה זכאי ממבטחים לפיצוי על התקופה העודפת בשיעור חודש אחד לכל שנה עודפת על 35 שנה, עפ"י הסכם הפנסיה."

התובעת ממשיכה ומפנה להסכמים מאוחרים שנחתמו לאחר פרישתו של המנוח מתעש בהם מדובר על עובדים שפוטרו בגיל 60 לפחות לאחר צבירה של 35 שנות עבודה במדינה ובתעש (סעיף 6(א) לנספח ב' להסכם 1995, סעיף 5(א) לנספח ב' 2 להסכם 2002 ועוד).

אשר לדעתנו –

בדב"ע מט/7-2 חיים קארו - הממונה על תשלום הגמלאות (15.8.1989) נפסק כי "מטרתו ותכליתו של התיקון לחוק הגמלאות, שהעניק פיצויי פיטורים עבור תקופת שירות העולה על 35 שנים, היא לפצות עובד עבור תקופת עבודה שאינה מניבה קצבה, ולא להעניק לו, בגין אותה תקופה, קצבה ופיצויי פיטורים... תשלום פיצויי פיטורים בעד התקופה העודפת הוא חריג, וכלל יוצא מהכלל יש לפרשו פירוש דוקני."

מקובלת עלינו טענת המדינה לפיה את חובת המדינה יש לבחון בהתאם לכללים הנהוגים בה ובענייננו – לפי התנאים הקבועים בחוק הגמלאות. לאחר ששקלנו את עמדות הצדדים לא שוכנענו שקמה לתובעת עילת תביעה כנגד המדינה.

לא זו בלבד שטענות התובעת אינן ברורות, הן אינן מפנות למקור נורמטיבי רלבנטי לביסוס התביעה כנגד המדינה. התובעת דורשת מענק שנים עודפות עבור תקופה בה קיבל המנוח קצבת פרישה מוקדמת מהמדינה, תוך שאין ספק שבעת פרישתו משירות המדינה לא מלא המנוח אחר תנאי הזכאות למענק הקבועים בחוק הגמלאות (ואף לא נטען אחרת למעשה). מכאן שלא נוכל לקבל את התביעה, ודאי משעה שיש לפרש את הזכאות למענק באופן דוקני.

נציין כי התובעת העלתה טענה כנגד מבטחים מכוח תקנות הגנת השכר גם בהקשרו של מענק השנים העודפות. זאת תוך שבאותה נשימה חזרה התובעת על דרישת הסכום מהמדינה בלבד, ולא ממבטחים, ותוך שמבטחים דווקא ביצעה פניה למדינה בנושא בחודש 1/12, פניה שהוגשה לנו. על כן בנסיבות אלה לא מצאנו להידרש לטענות בנקודה זו.

אנו מקבלים את עמדת המדינה ונימוקיה ולפיכך התביעה למענק שנים עודפות – **נדחית**.

17. לסיכום

התביעה **נדחית** במלואה.

נציין כי סברנו שיש מקום להטיל הוצאות על התובעת בנסיבות אלה ושקלנו את הנושא בכובד ראש. הדבר מתחדד בפרט נוכח העובדה שב"כ התובעת בהליך זה הוא שייצג את התובעים הן בעניין ריף והן בענין אהובים. עם זאת, מאחר שמדובר בתובענה של אלמנה הנוגעת לזכויות פנסיוניות, אין אנו מחייבים בהוצאות משפט וקובעים כי כל צד יישא בהוצאותיו.

18. לצדדים זכות ערעור על פסק הדין לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים תוך 30 יום מקבלתו.

ניתן היום, 12 אוגוסט 2015, כ"ז אב תשע"ה, בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

עידית איצקוביץ 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה